

LETNI NAČRT NAKUPA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA ZA LETO 2018

POSLANSTVO KNJIŽNICE IN NAKUP KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Lavričeva knjižnica Ajdovščina - LKA pri nakupu knjižnega in drugega gradiva sledi poslanstvu širjenja in utrjevanja knjižničarske dejavnosti na območju občin-soustanoviteljic Ajdovščina in Vipava, kjer živi skupno 24.661 prebivalcev. Celotna zbirka knjižničnega gradiva obsega 163.367 enot (knjižnega 153.965 enot).

Geografske danosti Vipavske doline narekujejo v veliki meri organizacijo dejavnosti: Vipavska dolina je ena večjih geografskih celot v Sloveniji, obkrožena z masivom Nanosa in hribovitim območjem Vipavskih gričev. Da bi zagotovili prebivalstvu na tem območju boljši dostop do knjige in storitev knjižnice, je LKA v strateškem smislu organizirana v 5 enot: Vipava in Podnanos v občini Vipava, osrednja knjižnica in enota Dobravlje v občini Ajdovščina; posebna enota je Potujoča knjižnica z bibliobusom. LKA se skuša prilagoditi potrebam prebivalstva tako z izborom kot z obsegom gradiva in ustvariti pogoje za enako dostopnost gradiva tudi v oddaljenih naseljih.

Temu sledi tudi načrt letnega nakupa, ki upošteva priporočene oziroma zahtevane kriterije stroke glede kakovosti, priporočenih razmerij, deleža naslovov publikacij v javnem interesu, aktualnosti in raznovrstnosti gradiva. Naštete kriterije uvršča v svoje cilje letni načrt, seveda ob upoštevanju finančnih in materialnih možnosti knjižnice, ustanoviteljev in sredstev, s katerimi nakup podpira pristojno Ministrstvo za kulturo - MK. Soustanovitelja sicer konstantno zagotavljata primeren obseg sredstev za nakup knjig, vsak na svojem območju. Večja težava so sredstva s strani MK, ki so se v zadnjih letih zaradi finančne in gospodarske krize močno zmanjšala, njihovega padca pa ni mogoče ublažiti iz drugih virov.

Pri načrtovanju letnega nakupa smo zato realisti in v načrtu nabave v letu 2018 predvidevamo, da bomo nekatere cilje (aktualnost, dostopnost raznovrstne in kakovostne založniške produkcije v mreži) vsaj delno dosegli z drugimi instrumenti, kakršen je medoddelčna izposoja.

Priporočeni kriteriji nakupa

Ob upoštevanju ciljev, kot so izgradnja kakovostne knjižnične zbirke, posodabljanje zbirke s knjižnim in neknjižnim gradivom različnih vrst in oblik, vključno z zagotavljanjem e-knjig v slovenskem jeziku, skuša LKA pri sestavi letnega načrta nakupa gradiva v čim večji meri upoštevati priporočila stroke o sestavi zbirke in razmerjih pri nakupu gradiva.

Pri tem izhaja iz lastnega načrta prenove fonda s ciljem aktualizacije in prilagoditve storitev bolj diferenciranim skupinam uporabnikov. Upošteva spremembe zaradi novih gospodarskih (podjetniških) dejavnosti, univerzitetnih

izobraževalnih programov in zaznanih trendov v okolju (gospodarske družbe visoke tehnologije, večji prihod tujcev, usmeritev proračunskih sredstev v turizem in turizem na podeželju, načrti predstavitev naravne in kulturne dediščine ...). V povezavi s tem LKA v letu 2018 nadaljuje izgradnjo zbirke s področja staranja prebivalstva, zdravja, migracij, leposlovja v tujih jezikih in skrbi za zaokroževanje domoznanske zbirke ter njeno popularizacijo.

Nadaljuje dejavnosti (bralni in študijski krožki, predstavitve, delavnice, projekti za odrasle in mladino) v podporo uresničevanju kulturne, izobraževalne, informacijske pismenosti, bralne kulture.

Dopolnjevanje zbirke glede na prepoznane posebne potrebe (informacijske, izobraževalne, kulturne raziskovalne) okolja

Podatki kažejo, da se je nezaposlenost v Vipavski dolini zmanjšala, tako zaradi boljših gospodarskih razmer v državi kot zaradi aktivnega vstopa lokalnih skupnosti (občina Ajdovščina) v domača podjetja, da bi ohranili delovna mesta pred prevzemom (Mlinotest); investicije občin v javno infrastrukturo, izobraževanje, aktivno politiko za mlade. Nove razmere upošteva tudi LKA pri pripravi letnega načrta nakupa gradiva in pripravi dejavnosti v podporo svojim strateškim ciljem.

Pred knjižnico se postavlja izziv, ki se odraža kot podpora politikam na področju oblikovanja novih oblik zaposlitev, turizma, varovanja naravne in kulturne dediščine, vključno s pospešeno izgradnjo domoznanske zbirke ipd. LKA bo še naprej upoštevala potrebo po aktualnem gradivu in storitvah za obveščeno prebivalstvo o socialnih in zdravstvenih pravicah. Povečuje se število tujcev iz drugih kulturnih okolij (begunci, študentje na do- in podiplomskem študiju, pogodbeniki podjetij). Opazna pa je tudi stalna rast števila starejših občanov, kar vse mora knjižnica upoštevati pri načrtovanju nakupa gradiva.

Na našem območju deluje 6 osnovnih šol in 2 gimnaziji (Ajdovščina, Vipava), vzgojiteljska srednja šola v Ajdovščini, v Vipavi in Ajdovščini enoti Univerze v Novi Gorici (UNG) z raziskavami na področju biotehnologije, biofarmacije, vinarstva in vinogradništva, stratosfere, raziskave materialov ... Na območju knjižnice sta dva domova starejših občanov, ki jih LKA upošteva v načrtu nakupa gradiva in dejavnosti.

LKA se bo v letu 2018 samostojno in v sodelovanju z drugimi (Goriški muzej, Šola za računalništvo in informatiko) odzvala na večje zanimanje za preteklo in polpreteklo zgodovino (prva svetovna vojna; ekonomski in socialni pomen nekdanje industrije na Vipavskem ipd). Tematike se odražajo v povečanem obisku dogodkov te vrste, zato bo to upošteval tudi načrt nakupa gradiva.

Razvoj bralne kulture, bralne in informacijske pismenosti

LKA namenja razvijanju branja in bralne kulture veliko pozornosti. S tem namenom tako v osrednji knjižnici in njenih enotah kot v drugih ustanovah pripravlja bralne krožke, študijske krožke, srečanja in delavnice. Izpostavljam projekte za odrasle (Primorci beremo in Beremo v naročju staršev) in za mlade (ob nacionalnem projektu Rastem s knjigo še Mega kviz, Poletavci, Beremo s tačkami, lastne ure pravljic in pravljice v sodelovanju z Waldorfskim vrtcem, Pravljični festival).

LKA v domovih za starejše (v Ajdovščini in Vipavi) izvaja bralna srečanja s posebej prirejenimi besedili, obiskuje jih s Potujočo knjižnico. Sodeluje z VDC-jem v Ajdovščini in Vipavi, s CIRIUS - Centrom za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje mladine v Vipavi in s ŠENT-om.

Knjižnica sodeluje tudi z organizacijami mladih v Vipavi in Ajdovščini, še posebej s krovno Hišo mladih v Ajdovščini, kot tudi s človekoljubnimi organizacijami in društvi, ki delujejo na področju podpore posebnim skupinam. Navedeno bo knjižnica upoštevala pri nabavi gradiva v letu 2018.

LKA bo v 2018 nadaljevala funkcionalno opismenjevanje na področju elektronske knjige. S knjižnicami severne Primorske bo v okviru letnega dogovora in območnosti (posebnih nalog) sodelovala pri nakupu podatkovnih baz in e-gradiva ter funkcionalnega opismenjevanja na tem področju (knjižničarji, šole, drugi uporabniki).

Načrt obsega nakupa novega knjižničnega gradiva v letu 2018

Nakup novega gradiva je LKA v zadnjih letih načrtovala predvsem v skladu s finančnimi možnostmi, ki so nižje, kot jih narekujejo Standardi za splošne knjižnice. Razpored gradiva v knjižnični mreži oz. po enotah pa je tudi odraz prostorskih zmogljivosti enot, odprtosti v povezavi s kadrovskimi možnostmi in lokacijske dostopnosti.

Zmanjšan obseg sredstev za nabavo novega gradiva seveda upočasnjuje načrt prenove fonda, kot si ga je zastavila knjižnica, saj ne dopušča nakupa v obsegu, kot bi si ga želeli. Razliko skuša LKA zmanjšati z usmeritvijo lastnih sredstev v nakup gradiva in z medoddelčno izposajo, s katero skuša uravnotežiti primanjkljaj novega gradiva. Pristop zahteva več dela in truda zaposlenih, ker pa je preizkušen, se ga bomo tudi v 2018 držali tako pri nakupu za posamezne enote kot pri sprotnem razporejanju gradiva v mreži.

Ob manjšem obsegu sredstev za nakup LKA zaradi daljše odprtosti, lokacije in dostopnosti, kadrovske zasedbe, obsega fonda... več novega gradiva usmerja v osrednjo knjižnico. Knjižnica skrbi, da to ne gre na škodo ostalih enot. V letu 2017 je bila enota Dobravlje odprta v skladu z Uredbo o osnovnih storitvah 4 ure na teden (do tedaj 2,5 ure). Obratovalni čas bo enak tudi v letu 2018, saj se je odločitev pokazala kot dobra.

Podatki o stanju knjižnične mreže

Organizacijska enota	Število prebivalcev	Število enot knjižničnega gradiva		Delež nakupa	Odprtost / ur na teden ¹
		zaloga	načrtovan nakup		
LK AJDOVŠČINA	13.512	91.505	3.711	57	49
LK VIPAVA	4.200	25.077	976	15	13.5
LK PODNANOS	1.400	13.728	521	8	5
LK POTUJOČA KNJIŽNICA	16.100	26.309	1.042	16	14.5
LK DOBRAVLJE	790	6.748	260	4	4

Priporočila o obsegu nakupa po zvrsteh ter zastopanost gradiva po vrsti, obliki in dostopnosti

LKA se kljub manjšemu obsegu finančnih sredstev za nakup gradiva skuša držati priporočil glede namena in zvrsti in tako tudi razporeja novo gradivo v knjižnični mreži. Zbirko v skladu s priporočili pa dosledno uresničuje v osrednji knjižnici v Ajdovščini iz naslednjih razlogov: ima najdaljši odpiralni čas, največji obseg zbirke, leži na osrednji lokaciji v dolini, je dobro dostopna, zagotavlja celovito ponudbo. Kot smo zapisali, z medodelčno izposajo skrbimo, da gradivo kroži v čim večjem obsegu. Razmerja bomo še naprej skrbno spremljali in se skušali približati priporočilom in merilom tudi tam, kjer občasno nihajo, oziroma zadržati dosežena priporočila.

Preglednica 2: Podatki o načrtovanem razmerju nakupa gradiva glede na zvrst

Priporočeno	Stroka 60%	Leposlovje 40%	Skupaj 100%
Načrtovano	54	46	100

Preglednica 3: Podatki o načrtovanem razmerju nakupa gradiva glede na namen

Priporočeno	Mladina 25-30%	Odrasli 70-75%	Skupaj 100%
Načrtovano	27	73	100

Elektronska knjiga

LKA je v letu 2017 spodbujala izposajo e-knjige Biblos in ga predstavljala uporabnikom.

Žal, smo nad projektom, pri katerem smo sodelovali od začetka, posebej z realizacijo nadgradnje in tehnološkimi pomanjkljivostmi razočarani, saj le-te onemogočajo kontinuirano spodbujanje uporabe in usposabljanja. Zato v letu 2018 – če se tehnično-tehnološke karakteristike Biblosa ne izboljšajo, ne

¹ Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Uradni list RS št. 29/03) v svojem 13. členu opredeljuje minimalni obseg obratovalnega časa knjižnice, ki je za posamezno vrsto knjižnic:
 - osrednja in osrednja območna: 8 ur dnevno, 5 dni v tednu, ob sobotah 5 ur,
 - krajevna knjižnica: 4 ure tedensko (do 2000 prebivalcev), 15 ur tedensko (do 6000 prebivalcev), 4 ure dnevno, 5 dni v tednu (nad 6000 prebivalcev).

načrtujemo nakup e-knjig v večjem obsegu, tudi posebnega spodbujanja prebivalstva za uporabo ne bomo načrtovali. Načrte bomo dopolnili, če se bo kakovost storitve med letom izboljšala. Dotlej pa LKA v letu 2108 načrtuje nakup 200 naslovov e-knjig.

Odstopanja od strokovnih priporočil, zastopanost publikacij v javnem interesu, zastopanost založb, kakovost in aktualnost naslovov

V letu 2018 pričakujemo obseg finančnih sredstev v istem obsegu kot v letu 2017, torej v precej manjšem od obsega, ki izhaja iz priporočil Standardov. Posledica manjših sredstev za nakup knjižničnega gradiva so lahko težave pri doseganju priporočil glede razmerij in števila naslovov ter enot gradiva. Kot rečeno, bomo dostopnost in raznovrstnost gradiva skušali ohranjati z medoddelčno izposajo oziroma preusmerjanjem gradiva iz enote v enoto.

Na morebitna odstopanja v razmerju stroka – leposlovje smo opozorili že v letu 2017. Do tega prihaja zaradi manjše ponudbe strokovnega gradiva in tudi akcij in popustov založnikov. V letu 2018 načrtujemo povečanje naslovov strokovnega gradiva v zalogi.

Morebitna medletna nesorazmerja skuša LKA odpraviti proti koncu leta, ko ugotavlja, koliko sredstev je mogoče dodatno usmeriti v nakup gradiva iz lastnih virov. Tu sicer postavljamo v ospredje nakup za projekt Primorci beremo. Knjižnica skuša doseči zastopanost publikacij v javnem interesu v priporočenem obsegu, enako tudi zastopanost založb – dobaviteljev, kakovost in aktualnost naslovov. Doseganje deležev načrtujemo tudi v leti 2018, čeprav utegnejo razmerja zaradi manjšega obsega sredstev občasno nihati.

Povezovanje knjižnice v okolju s ciljem utrjevanja bralne pismenosti in širjenja bralne kulture

LKA bo povezovanje v lokalnem in regijskem okolju v letu 2018 – s ciljem promocije branja in knjižničnih zbirk ter dejavnosti – nadaljevala, saj je to dober način za uresničevanje njenega poslanstva in ciljev.

LKA dobro sodeluje z osrednjo območno in z drugimi knjižnicami v severnoprimorski regiji na področju medknjižnične izposoje in skupnega načrtovanja nakupa e-virov kot tudi posamičnih aktivnosti. Dobro sodeluje tudi s šolskimi knjižnicami, organizacijami in ustanovami.

Knjižnica opozarja na lastne zbirke in dejavnost skozi organizacijo dogodkov, predstavitev, projektov, študijskih krožkov in različne oblike sodelovanja z drugimi knjižnicami, šolami, društvi in lokalnimi skupnostmi. Pri organizaciji bralnega projekta za mlade Poletavci je LKA pridobila tudi donacijska sredstva iz podjetniškega okolja.

Datum: 2.11.2017

Podpis odgovorne osebe in žig:
Artur Lipovž